

Una conferència episcopal possible

Jaume Fontbona

xxxxx

Introducció

La resolució 138 del *Concili Tarraconense* de 1995 afirma:

«El Concili Provincial Tarraconense demana el compromís de mantenir, assegurar i enfortir la unitat pastoral de les Esglésies que tenen seu a Catalunya, no pas per raons polítiques, sinó d'ordre eclesial i pastoral. Es tracta d'una articulació de les Esglésies diocesanes establertes en un territori social determinat».

Aquesta resolució conciliar subratlla la unitat pastoral de les Esglésies que tenen seu a Catalunya (és a dir, les set diòcesis de la Tarraconense i les tres de la Barcinonense), i l'articulació d'aquestes deu diòcesis en un territori. Dos trets bàsics que volen ser una aplicació de l'eclesiologia del Concili Vaticà II.

L'articulació entre Esglésies locals es basa en el la vincle sacramental derivat del fet de celebrar el mateix Baptisme i l'única Eucaristia, la rebuda del Senyor Jesús (cf. 1Co 11,23), i en el fet d'estar presidides per un bisbe que forma part del mateix i únic *col·legi episcopal*. Aquesta articulació té, doncs, una sòlida base teològica, i s'exerceix en la sinodalitat i en la col·legialitat, en un territori determinat per una identitat cultural pròpia. Un organisme *sinodal* implica tant el sacerdoci comú de tots els batejats com el sacerdoci ministerial d'uns pocs ordenats; en canvi un organisme *col·legial* només implica els que pel sagrament de l'orde formen part, o bé del col·legi episcopal (tots

Avui l'animació d'aquestes reunions de bisbes correspon als bisbes d'una seu metropolitana (a Catalunya, les de Barcelona i Tarragona) o a l'interès de la majoria dels bisbes d'un territori singular.

els bisbes amb el bisbe de Roma), o bé del col·legi presbiteral (els preveres amb el seu bisbe). En conseqüència, a nivell interdiocesà, serien organismes sinodals els Concilis (provincials, plenaris, ecumènics), i serien organismes col·legials, el Sínode mundial de bisbes i les Conferències episcopals regionals, nacionals o continentals.

A través del temps, les Esglésies locals s'han anat estructurant sinodalment tant a nivell local, com *nacional* i ecumènic. A Europa i durant el segle XIX, es comencen a intensificar les *reunions de bisbes* que pertanyen a una mateixa àrea geogràfica, i durant els pontificats de Gregori XVI i Pius IX, les reunions col·lectives dels bisbes d'un mateix territori es consoliden i esdevenen els instruments amb els quals els episcopats fan presents, d'un banda, la fe i la moral de l'Església en el món social i cultural del seu país; i de l'altra, revitalitzen la vida cristiana de les diverses Esglésies locals que agrupen.

Avui l'animació d'aquestes *reunions de bisbes* correspon als bisbes d'una seu metropolitana (a Catalunya, les de Barcelona i Tarragona) o a l'interès de la majoria dels bisbes d'un territori singular. La teologia del Vaticà II ha infós saba teològica a aquets procés en afirmar que l'acció pastoral conjunta de les diverses Esglésies locals manifesta la *catolicitat de l'única Església de Déu* en un territori definit per una història i una cultura comunes. Aquest és el cas de Catalunya, o també, si no fes tanta basarda política, el del territori definit per la unitat lingüística dels *Països Catalans*.

L'estatut teològic d'una Conferència episcopal

Partim del fet que les Esglésies locals d'un territori s'han agrupat al llarg de la història per tal de manifestar la catolicitat de l'única Església i per tal d'inculturar-hi l'únic Evangelí de Déu.

Les *Conferències episcopals* s'arrelen tant en la natura sinodal de

l'Església com en la natura col·legial de l'episcopat. Les *Conferències episcopals*, doncs, pel fet de garantir i expressar la catolicitat de l'única Església en un territori determinat, són alguna cosa més que una mera organització eclesial. Perquè l'exercici de la col·legialitat implica, alhora, una relació horitzontal fraterna entre els bisbes d'un mateix territori definit per una identitat sociocultural pròpia, i una relació vertical amb el bisbe de Roma que és el cap del col·legi episcopal.

En resum, el servei de les *Conferències episcopals* consisteix a actualitzar i garantir la catolicitat de l'única Església de Déu en un *teixit d'humanitat* circumscrit en un territori concret definit per una llengua, una cultura i un patrimoni comú. Altrament, la salut de la catolicitat se'n ressentiria.

Idoneïtat d'una Conferència episcopal pròpia a Catalunya i les Balears

Actualment hi ha una àmplia cooperació pastoral entre les deu diòcesis catalanes i també amb les tres diòcesis balears com són els casos del Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya i les Illes (SIC), el Secretariat Interdiocesà de Pastoral de Joventut (SIJ), la Facultat de Teologia de Catalunya (FTC), el Centre d'Estudis Pastorals (CEP), el Consell Català de Moviments Especialitzats (CCME, format pel MIJAC, la JOC, el MUEC i la JARC), l'Associació Bíblica de Catalunya (ABCat), el Secretariat Interdiocesà de Santuaris de Catalunya i Balears (SIS), la Comissió Interdiocesana de Litúrgia, la Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai (CCCC-CE), la Unió de Religiosos de Catalunya (URC). Els bisbes de la Tarraconense, però, només han sol·licitat la creació d'una regió eclesiàstica de Catalunya, excloent-ne les Balears. Aquesta regió eclesiàstica està encara pendent d'aprovació per la Conferència episcopal espanyola i, d'altra banda, segons el Codi de Dret Canònic, no té cap competència jurídica si no se li atorga especialment; en concret, el canó 434 (l'únic canó que s'hi pot referir) diu:

«A l'assemblea dels bisbes d'una regió eclesiàstica pertany de fomentar en la regió la col·laboració i l'acció pastoral comuna; tanmateix, les potestats que els canons d'aquest Codi atribueixen a les con-

ferències episcopals no corresponen a aquesta assemblea, si la Santa Seu no li n'ha concedides algunes especialment».

Entre Catalunya i les Balears, cal alguna cosa més que fomentar l'acció pastoral comuna, perquè això ja es fa des de fa anys. El que cal és que els nostres bisbes diocesans vetllin perquè la coordinació interdiocesana respongui a la voluntat de Déu de fer resplendir la catolicitat de l'única Església de Crist en la nostra terra de Catalunya i les Balears, i que l'Evangeli de Déu esdevingui menjar i beguda veritables per a tots els que hi viuen i hi treballen i se la senten seva. Com deia Pau VI, en la seva primera Carta encíclica *Ecclesiam suam* (1964), «l'Església ha d'anar cap al diàleg amb el món en què li toca de viure; l'Església es fa paraula, es fa missatge, es fa col·loqui». I aquest diàleg és més factible des de l'agrupació de les tretze diòcesis catalanobalears i des d'una interrelació entre els bisbes d'aquestes diòcesis. Perquè si els bisbes diocesans s'agrupen no és per qüestions jurídic-administratives o per cooperar entre ells i animar-se perquè això de ser bisbe és difícil (sic), sinó per agrupar les seves Esglésies locals i sobretot per a exercir el seu ministeri episcopal col·legialment, tot vetllant perquè l'agrupació de les tretze Esglésies a Catalunya i les Balears sigui fidel a l'acció de l'Esperit i a l'Evangeli a inculcar.

A la col·legialitat episcopal (comunió de bisbes) li correspon la sinodalitat de les Esglésies (comunió d'Esglésies), que de fet són inseparables sacramentalment, perquè es faci més resplendent la catolicitat de l'única Església de Crist (que, en el misteri eucarístic, parla totes les llengües en la pròpia llengua), i es vigoritzi la inculcació l'Evangeli de Déu en l'espai catalanobalear. La nostra societat i el mateix fet diferencial del català demanen una reactualització coratjosa i en català de l'únic Evangeli de Déu. Si ho fem així, viurem en el nostre món, sense viure segons el món, ens hi vincularem perquè és notí més la novetat de l'únic Evangeli de Déu i s'hi edifiqui la única Església de Déu en la diversitat.

La *Carta apostòlica* de Joan Pau II, en forma de *motu proprio*, *Apostolus suos* (AS), sobre la naturalesa teològica i jurídica de les Conferències Episcopals (21 maig 1998), dóna dues pistes sobre la creació d'una Conferència episcopal catalana o catalanobalear, la primera:

Tanmateix, només és possible una Conferència episcopal catalana si no s'identifica nació amb estat, tot i que sovint s'identifiquin.

«Per regla general, les Conferències episcopals són nacionals, és a dir, comprenen els bisbes d'una sola nació (cf. CIC 448,1), ja que els vincles de cultura, de tradició i d'història comuna, a més del conjunt de relacions socials entre els ciutadans d'una mateixa nació, requereixen una col·laboració entre els membres de l'episcopat d'aquell territori molt més assídua que la demanada per les circumstàncies eclesials d'altres tipus de territori» (AS 16).

Aquesta primera pista, tenint present que l'Estatut d'autonomia sorgit del Parlament català i aprovat en referèndum sosté que Catalunya és una nació, exclouria d'entrada la unitat d'acció pastoral amb les diòcesis de les Balears, atès que depenen eclesiàsticament de la seu metropolitana de València i no formen part de Catalunya. Tanmateix, només és possible una Conferència episcopal catalana si no s'identifica nació amb estat, tot i que sovint s'identifiquin.

I la segona pista diu així:

«La mateixa normativa canònica contempla la possibilitat de “ser erigida una Conferència episcopal per un territori d'extensió menor o major, de tal manera que sols compregui els bisbes d'algunes Esglésies locals constituïdes en un territori determinat, o bé els prelats de les Esglésies locals de distintes nacions” (CIC 448,2)» (AS 16).

Aquesta pista sí que possibilita una Conferència episcopal catalanoblear, si considerem que Catalunya i les Balears constitueixen un territori determinat per una llengua, una cultura i una història comunes. El que cal és ser conscient que l'actual divisió eclesiàstica provincial no ho afavoreix, però no ho impedeix. Ho facilitaria, certament, si les tres diòcesis balears constituïssin una província eclesiàstica, com la barcelonina, que agrupa les diòcesis de Barcelona, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa.

Conclusió

Tant si som reconeguts políticament com una nació sense estat com si no ho som, les tretze Esglésies locals de Catalunya i les Balears podrien constituir-se en una Conferència episcopal, atès el segment d'humanitat a servir i els lligams pastorals històrics existents entre elles. La visibilitat de la catolicitat de l'única Església de Déu i la inculturació de l'únic Evangeli de Déu hi guanyarien. I certament l'exercici de la sinodalitat entre les tretze Esglésies i de la col·legialitat entre els respectius bisbes diocesans ajudarien a l'edificació de l'Església a Catalunya i les Balears com una comunió, reflex de la comunió trinitària, com la lluna reflecteix la llum del sol.

Entrats en el segle XXI cal creativitat al servei de la catolicitat de l'Església i de la inculturació de l'Evangeli en el nostre món singular catalanobalear, així com de la seva humanització, i aquesta creativitat s'incentivarà si existim com a comunió que som en Jesucrist, des de l'exercici de la sinodalitat i de la col·legialitat.